

Eksamen nr. 1

Forberedelsestid: 60 min.

Eksamination og votering: 30 min.

- Se video: Intro
- Forbered opgaven
- Se video: Eksamen 1
- Diskuter elevens præstation og giv en karakter
- Se video: Votering
- Konkluder hvad der lægges vægt på

Redaktionen har bestræbt sig på at citere bilagene i hht. god skik og brug. Skulle nogens ophavsret være krænket bedes de kontakte PTV film.

Fokus Det litterære stofområde

Forløb Det moderne gennembrud - demokrati og industrialisering (AT2).

Materiale Martin Andersen Nexø: "Sevilla" (1903).

Instrukser Med udgangspunkt i fortællerforhold ønskes en analyse og fortolkning af Nexøs "Sevilla".
Inddrag i en afsluttende perspektivering andre læste tekster.

Martin Andersen Nexø (1869-1954): "Sevilla" (1903).

Vi er i December; Vinter er det, andalusisk Vinter med Sol og blaa Himmel. Men Solen kan ikke naa ned i de snævre Gyder og dybe Gaarde; inde i Husene er det hundekoldt, og alt

5 levende flygter ud - til Torvene og Guadalquivirs Bredder. I Gydens Bund ligger fattige Koner paa Knæ og vasker Fortove og Fodmur; det er et Led i den ugenlige Rengøring. Hunde og Børn roder i Affaldsdyngerne, der ligger som smaa Anlæg, hvor flere Smøger støder sammen. En ung, kraftig Mand gaar fra Hus til Hus, ringer paa og spørger - »om det Brev er til Dem? - Saasom jeg ikke kan læse,« siger han undskyldende og ringer paa ved næste Port.

10 Han har bare Fødder og et stort Dækken viklet om Hovedet til Værn mod Kulden.

Ud af alle Huse styrter Mænd og iler ned ad Gyden med Kappen slaet op for Munden. Møder de en Bekendt, vinker de tavst med Haanden og skynder sig forbi; spørger en Fremmed dem om Vej, lader de den spanske Høflighed ynkeligt i Stikken og svarer ikke. Aandedrættet hænger dem fortættet i Overskægget og drypper uanset ned paa Kappens

15 pragtfulde Plyds, Cigaretten stikker dem urørt bag Øret, Blikket er stift af Skræk. End ikke de politiske Løbesedler paa Hjørnet kan afvinde dem mere end et stumt Skuldertræk. Og de iler videre, sammenkrøbne, med Kappen presset mod Munden, jagede af en usynlig og maaske indbildt Fjende - Lungesygen.

Men i Solstrimen uden for Señoritaens Sovekammer danser Myggene Bloddansen - koldere

20 er det ikke. Og idet hun i Slaabrok træder ud paa Balkonen for at spejde efter de første sukkende Tilbedere, angiver talrige Pletter paa hendes Aasyn Kilden til Insekternes blodtunge Henrykkelse.

Der er ingen sukkende Tilbedere paa Færde - det er for koldt. Sult formaar ikke at lægge nogen Dæmper paa Seviljanerens Livslyst, Sorg heller ikke; kun et kan knække ham -

25 Kulden. En Dag som denne er han ikke meget værd Kvinde og Kvinde imellem, han smutter under Balkonerne uden et Blik og stanser først paa de aabne Pladser, hvor Solen bager. Dér finder han sig en Gruppe ud, gasser sig, pludrer efterhaanden saa smaat med og folder sig igen ud i al sin Aabenhed - en rigtig Solblomst. Han taler med et sygt Smil om »denne forbandede Polarvinter«, om Arabien, hvor de har Nat seks Maaneder og Dag de andre seks, og om

30 Gammel Kastilien, som er det koldeste Sted paa Jorden. I sin ustyrlige Glæde over igen at være kommet til Hægterne slaar han til Skaglerne: gaar paa Kafè og spiser tyk Chokolade af Dukkekopper eller tager sin bedste Ven hen paa et Konditori og deler for ti Øre Konfekt med

ham.

- - -

35 Ud af Gydernes lumske Halvmørke kommer der en Flok Kvinder daskende. De er i tynde, sorte Sjaler med lange Frynser, har bart Hoved og en Papirblomst i det sorte Haar. Der er enkelte nette Ansigter imellem, men Fattigdommen har ikke for Vane at opklække Skønhed, her saa lidt som andet Steds. De fleste er koparrede, enkelte ogsaa enøjede, mange har hvide Plastre i begge Tindinger; alle har udspilede Næsebor og vagtsomme Øjne, der søger sig et

40 Bytte for Latteren. Og de gaar frem som en Flok Skader, skogrende, skvadrende; de driver Spot med Dandyens tynde Ben, river i Forbifarten Æseldriveren af Sadlen, omringer hujende Udlændingen, kysser paa Fingeren ad den fede Præst, der med en indeklemt Fnisen forsvinder under Kirkedørens tunge Forhæng. Alt er en Kilde til Latter: en haltende Hund, en Ligkiste, en nysende Tigger.

45 De dækker ikke frygtsomt Munden men spærrer den vidt aaben og indsuger med Begær alt, hvad Luften rummer af Sol og frisk Kulde, Smitstoffer og Stank. Deres høje, udfordrende Barne byder Alverden og dens Lungeelendigheder Trods. »Kom, og jeg skal kryste dig - var du end Døden selv - og kaste dig fra mig som en udpresset Citron,« siger deres Holdning. De fanger smaa, nøgne Unger ind, kysser dem sugende over hele Legemet og langer dem fra

50 Favn til Favn. De skærer Tænder af Lidenskab ved Synet af en smuk Mand - men en smuk Kvinde kaster de Snavs paa.

Det er *Las Cigarreras*, Tobaksarbejderskerne, Seviljas Sjæl. De udgør en Hær paa ca. 5000, hvoraf den ældste er over hundrede, den yngste 14 Aar.

I Samtale med Fremmede glider Seviljaneren let hen over Tobakspigen, men i Dybden af sit

55 Væsen beundrer han hende, med en Beundring, der er tilsat en behagelig Gysen. Hun er sorgløs, uartig, gudsforgaaen; hensynsløs i sin Lidenskab, vittig, letbevægelig, glemsom - hun er alle Byens letlevende Egenskaber sat paa Spidsen. Seviljaneren kan ikke fornægte hende uden samtidig at bryde Staven over sig selv, og det gør ingen Spanier. Inderst inde i enhver alvorlig Spanier brænder desuden Bevidstheden om Revolutionen som den eneste Udvej, og

60 Skammen ligger paa Lur efter ham, fordi han intet gør. Men Sevilla behøver ikke skamme sig saa meget, takket være Tobaksarbejdersken. Hun er altid parat til Tumult, det er hende, der kaster den første Sten, de fængende Feltraab udgaar fra hendes Mund. Hun er det musserende Element, den indre, prikkende Uro. Og naar Proppen gaar af, er hun Knaldet og Skummet, alt det som skræmmer Kvinder og fryder Mænd.

65 Da Alfons XII for en Snes Aar siden besøgte Sevilla og Byens republikanske Befolkning skamfuld gjorde Vanehonor for Majestæten, reddede de 5000 Tobakspiger Byens Selvagtelse ved at le Kongen ubarmhjertigt ud under hans Besøg paa den store Tobaksfabrik. Og senere, engang de ikke kunde blive enige med Fabrikens mægtige Direktør om Lønspørgsmaalet, tog de alle Proletarhjerter med Storm ved deres kraftige Bevisgrunde: de slog en Strikke om
70 Direktøren og hejsede ham ned i en dyb Brønd. Mere end én Gang har *Las Cigarreras* ligget paa alle fire og samlet Gadens Snavs op for med det at møde det ridende Politis Sabler og Revolvere. Og det er for en stor Del disse respektløses Skyld, at man nu maa møde med Attest fra Sognepræsten for at faa Adgang til de store Kirkefester.

Men alt dette behøver ingen Tilgivelse. Det af Stat som Kirke mishandlede Folk ser for en
75 Gangs Skyld sine revolutionære Tilbøjeligheder og sit blasfemiske Behov uforfærdet udtalt af disse koparrede og øjenbetændte Valkyrier, og det er - stik imod Folkesædvane - saa ædelmodigt ikke at lade dem i Stikken til Gengæld.

Ogsaa i Kraft af sin Stilling er Tobakspigen Nationens Kælebarn; der klæber den Lugt ved hende, som Spanieren sætter højest af alt - Nikotinens. Hvad Tobaken betyder for Spanieren
80 kan ses deraf, at Tiggeren er fuldt saa sikker paa Godgørenheden, naar han beder om en Skærv til Tobak som naar han paaberaaber sig sin Sult.

Alle de vidunderlige Egenskaber, Spiritusen besidder herhjemme, er i Spanien blevet Tobaken til Del: den dæmper Hunger og vækker Appetit, gør vaagen og virker søvndyssende, affører og virker stoppende - alt efter de forskellige Behov. »En Cigaret«, siger Almuen, naar
85 nogen fejler noget, lige som den her hjemme siger: »En Snaps«. Og paa Snitsaar lægges der vaade Tobaksblade.

Det første, Spanieren gør, naar han slaar Øjnene op om Morgen, er at famle i Mørket efter sin Cigaret, tænde den og klæbe den fast til Underlæben. Dér hænger den og snor sin lille, blaa Røgkrølle opad, mens han taler, mens han hoster og nyser, og stundom mens han spiser
90 og drikker. Som den hellige Ild gaar den aldrig ud, ved dens sidste Glød tændes en ny og anbringes, mellem hver Mundfuld Mad nipper han til den; Dagen igennem hænger den der. Ofte maa han ryge sig i Søvn, og saa hænger Stumpen under hans Næse næste Morgen - lige til at tænde.

Det er en tarvelig Røger, der nøjes med at puste Røgen ud paa almindelig Vis. Er man lidt af
95 et Mandfolk, støder man den ud gennem Næsen som Spildedamp; men de rigtige Professionals svælger Røgen og sidder saa med aaben Mund og gylper den op igen ganske

langsomt.

Der er dem, som tror, at man kan komme et nationalt Onde til Livs ved at beskatte det! I Spanien er Retten til at forsyne Nationen med Tobak overdraget nogle - væsentlig udenlandske
100 - Kapitalister: Tobakskompaniet, der betaler Staten en aarlig Afgift af 90 Mill. Fr. Skønt Klima og Jordbund egner sig fortrinligt til Tobaksdyrkning, maa Bonden ikke avle Tobak til eget Forbrug engang, og Kompaniet giver yderligere 60 Mill. Fr. ud til at haandhæve dette Forbud og bevogte Landets Grænser mod Smuglere. Først efter at disse 150 Millioner er
105 udredet, skal Raavaren og Tilvirkningen betales, Forhandlerne leve og Kompaniet have en klækkelig Fordel. Man overdriver ikke ved at anslaa den Sum, det spanske Folk aarlig lader gaa op i Røg, til langt over en kvart Milliard Frank.

Der ryges i Teatrene under Forestillingen; i Banker, paa Posthuse og i kommunale Kontorer har enhver lige til Skriverdrengen sin Cigaret i Munden. Barberen ryger, mens han rager én; Opvarteren drypper ugenert sin Cigaretaske ned i Varene mens han serverer dem. Taleren
110 stanser midt i en flammende Sætning for at nippe til sin Cigaret; Præsten sniger sig under Messen om bag Alteret for at faa sig et Smugdrag, og paa Gaden gaar han med Cigaretten oppe i det vide Ærme. Børnene faar Tobak udleveret af deres Forældre, og gamle Kællinger sidder i Solen uden for Landsbyerne og bakker paa en Snadde. Alverden ryger til Trods for Beskatningen. De, der ingen Penge har, gaar om og samler de fugtige Rester af Cigaretter op;
115 og det hænder, at Mænd i lange Kapper følger én et helt Kvarter i Haab om, at man skal kaste sin Cigarstump. - - -

Det smælder af røde Faner i Blæst, hvor *Las Cigarreras* gaar frem, Ørkesløshed og lange Blikke driver i deres Kølvand. Fra Triana, Macarena og de andre Forstæder kommer de slængende - gnasker, klør sig i det sorte Haar og ler. Nede ved Floden løber alle Strømme
120 sammen mod en mægtig Bygning, der skal have kostet 7 Mill. Kr. at opføre. Den er omgivet af en dyb Grav, Brystværnet indenfor prydes af smaa Vagttaarne med lange, smalle Skydeskaar, derinde vandrer Skildvagter frem og tilbage, og i Bygningens Grundstokværk rumsterer en Deling Militær. Bygningen minder om en Straffeanstalt, opfattes af Regeringen som en Slags Dynamitdepot og er i Virkeligheden Tobaksfabriken.

125 Inde i den store, hvælvede Forhal er Vagten i Færd med at undersøge et Par Arbejdere, som skal forlade Fabriken. De staar med Armene strakt op over Hovedet, mens hele deres Legeme bliver indgaaende befamlet.

Ad en bred Stentrappe føres vi op i Bygningens Kærne, hvorfra Portdøre fører ind til de

forskellige Fløje. Heroppe bestaar Vagten af Kvinder, saa kæmpemæssige som kun Syden kan
130 frembringe dem; og vi overgives til en, der er saa forsvarlig bygget, at hun maa kunne fælde
en Okse med et Dask af sin ene Forlab - eller holde den mest rebelske Tobakspige sprællende
paa sit Skød som et lille Barn, mens hun undersøger, om Pigen har Tobak gemt et eller andet
besynderligt Sted paa sig.

Fra alle Sider lyder der en dæmpet, hidsig Summen, som var Luften fuld af Hvepse; og idet
135 hun aabner en af de store Døre, virker det som blev Stigbordet aabnet i en Sluse: en ophedet
Strøm af Støj og Stank hvirvler om èn og tager Vejr, Vid, Bevidsthed, saa man ikke ved af sig
selv, før man staar og stirrer ned gennem en 500 Fod lang Tunnel, hvor fire Rækker Kvinder
siddet bøjede Hoved ved Hoved over hver sit Tobakstrug. Idet de ser op, lyser deres Ansigter
hvide i den brune Snustaage, Larmen stilner med ét Slag; de stirrer paa den Fremmede med
140 aabne Pupiler og aaben Mund, mens Fingrene ruller Cigaretter med en Hast, der virker som
Flimmer for Øjnene. To Hoveder bøjer sig sammen her foroven, og en Hvisken løber ned
gennem Rækkerne. Man kan følge den som en Bølgebevægelse, til den slaar imod dernede i
Tunnelens Bund ved Helgenbilledet, kastes tilbage og kommer op gennem Rækkerne igen -
og pludselig stænker én i Ansigtet som et letfærdigt Spørgsmaal indfattet i Latter. Og Larmen
145 koger igen over, denne sammensatte Larm fra nogle Hundrede Grupper, der ler, snakker,
skændes, spruder i smaa Hvin, mens de haandfaste Vogtersker gaar hyssende op gennem
Rækkerne.

Her har Sevillas gode Humør sat sit Kronskud; det springer frem som en straalende Blomst
af giftig Jord. Under denne lave Tøndehvælving alene arbejder 1500 Kvinder, adskillige
150 Tusend Pund Tobak dækker Borde og Trug, men ikke en Ventil aabner sig for den friske Luft.
Man kan ikke se for Tobaksstøv og ikke aande for Tobaks- og Menneskedunster; skønt jeg er
en forhærdet Røger, hamrer Hovedpinen efter faa Minutters Ophold herinde saadan i mine
Tindinger, som skulde den trænge Øjnene ud af Hovedet paa mig. Alle mine Evner sløves, jeg
kan ikke sanse, ikke samle og fastholde Omgivelserne i et Billede; alt drejer sig kun om et - at
155 komme ud i den friske Luft.

Da rammer en egen Lyd mit Øre og jager alle Sanser op i Rædsel - den kendte Humpen af
Vugger, der gaar. Dér staar jo en tæt ved os, halvskjult under Trug og Arbejdsborde, en
gammeldags Trævugge med fladslidte Gænger. Kvinden, der træder den, er bleg og har hvide
Plastre i Tindingerne til at dulme Hovedpinen; brunt Tobaksstøv sidder hende i Haaret,
160 dækker de hvide Vuggeklæder, sidder som en Snusrand om Barnets smaa, udspilede

Næsebor. Men Barnet sover trygt trods Larmen og den giftige Luft; der er endogsaa en svag Antydning af Rødme paa dets Kinder. Og i Moderens Ansigt skærer Smilet hvert Øjeblik gennem de fordrejede Træk og faar det til at skrigе - som en hvidkalket Mur i stærk Sol.

165 Der er andre Vugger ned igennem Tunnelen, vel en 40 ialt; i nogle sidder Børnene over Ende og leger med Tobak, som havde de allerede begyndt paa Haandværket. Idet jeg bøjer mig over en af de Smaa og den bliver angst, siger en af Kvinderne: »Kan du ikke engang kende din Far?« De ler alle højt, men Moderen betragter mig et Øjeblik opmærksomt og ryster saa smilende paa Hovedet.

170 Nogle af dem har virkelig en Fader, der hjælper dem at beskutte Moderens Flid - de er ikke de bedst stillede. Andre har kun deres Moder og denne fordelagtige Anledning til at tillæmpe sig. De bærer Vidne om den kærligste Omsorg; og hvis de overlever den ulidelige Giftstank, er de selvskevne til at tage Plads ved Siden af Moderen og som hun engang træde Vuggen, give Bryst og rulle 3000 Cigaretter om Dagen - hvis de er Kvinder. Men hvis de er Mænd, er det deres uafviselige Pligt at staa paa et Gadehjørne og ryge og ryge, til de naar den højeste

175 Fuldkommenhed, som er 200 Cigaretter i Døgnet. Og ævner de endnu mere, saa lad dem stille sig i de Knøses Rækker, der hver Aften møder til Halløj uden for Tobaksfabriken og hvirvles med af Pigernes rivende Strøm, ud i Forstædernes Mulm, hvor man kan træffe dem som blegblaa Spøgelse ved næste Gry.

180 Der er Engle, som lever af fortyndet Æter, og Bakterier, som kun kan trives i de dybeste Kloaker; men mon nogen Skabning alligevel besidder en saadan Levedygtighed som Mennesket? Her sidder trods alt tre Kvindeslægtled og skiftes til at lulle det fjerde i Søvn; og man udpeger os en 14-aarig Moder, der netop aabner Barmen for sin skraalende Førstefødte, og en gammel Kone, der er 106 Aar og har arbejdet i Fabriken de sidste 80 Aar.

185

Fra Soldage